

22.401-

Ա. ԼԵՈՆՏՅԵՎ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ
ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆԸ

331

Լ-38

ՊԵՏԶՐԱՏ

ՓԱՂԱԳԱՎԱՆ ԳՐԱԳԱՆՈՒԹՅԱՆ ԷՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ • 1939

15 JAN 2010

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՇՆԻՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՅՆՔ

10.5 FEB 2010

331
L-38
ur

Ա. ԼԵՈՆՏՅԵՎ

ԱԾԽԱՏԱՆՔԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ
ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆԸ

Պ Ե Տ Հ Ր Ա Տ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ • 1939

Армгиз—Издательство
полит. литературы
Ереван, 1939

1938 թ. դեկտեմբերի 20-ին Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Միության Ժողովրդական Կոմիտեների Խորհուրդը վորոշում հրապարակեց Աշխատանքային դրքույկներ մտցնելու մասին: Դեկտեմբերի 27-ին ԽՍՀ Միության Գերագույն Խորհրդի Նախագահությանը հրամանագրեր հրապարակեց՝ դերազանցության բարձրագույն աստիճան՝ Սոցիալիստական Աշխատանքի Հերոսի կոչում սահմանելու մասին, «Աշխատանքային դերազանցության համար» մեդալ սահմանելու մասին ու «Աշխատանքային դերազանցության համար» մեդալի օրհներգը սահմանելու մասին:

քային արիության համար» մեղալ սահմանելու մասին: 1938 թ. դեկտեմբերի 28-ին ԽՍՀ Միության Ժողովրդական կոմիսարների խորհուրդը, Համամիութենական կոմունիստական (բուլճերիկների) կուսակցության կենտրոնական կոմիտեն և Պրոֆեսիոնալ Միությունների Համամիութենական խորհուրդը վորոշում հրատարակեցին՝ «Աշխատանքային կարգապահությունը կարգավորելու, պետական սոցիալական ապահովագրության պրակտիկան բարելավելու և այդ դործում չարաչահումների դեմ պայքարելու միջոցառումների մասին»:

Այդ վճիռները աշխատանքային նոր վերելք առաջ բերին բազմամիլիոն մասսաների մեջ: Նրանք հավանություն բերեցին ժողովներում հնչում ելին անկեղծ, հոգու ամբողջ խորքից բղիտղ ճառեր, վորոնք համակված են անձնվեր սիրով հայրենիքի հանդեպ, ստեղծագործական սոցիալիստական աշխատանքի հանդեպ: Աշխատանքային ուղիներով կարգապահություն բազմապատկել մեր հայրենիքի համարությունները, ամբաջնել նրա պաշտպանունակությունը և հզորությունը, արագացնել մեր հետագա առաջխաղացումը դեպի կոմունիզմ տանող ուղիով—սրանք են աշխատավորների խոհերը, ցանկություններն ու ձգտումները:

Այդ ամենն աշխատանքի սոցիալիստական կարգապահության համար մղվող պայքարի փառավոր պատմության մեջ նոր եջ է նշանավորում:

I

Սոցիալիզմը նշանակում է շահագործողների համար կատարվող անաղատ աշխատանքը փոխարինել իր համար, իր դասակարգի համար, ամբողջ հասարակության համար ազատ աշխատանքով: Ատելի բեռից, վորպիսին աշխատանքը յեղել է մի շարք դարերի և հաղարամյակների ընթացքում, վորպիսին նա մնում է և այժմ կապիտալիստական յերկրներում, աշխատանքը սոցիալիզմի յերկրում դարձել է պատվի ու փառքի դործ, արիության ու հերոսության դործ:

Միայն քողարկված թշնամիները կամ անհուսալի Մանիուները կարող են դործն ախալես պատկերացնել, թե իբր այդ մեծ փոփոխությունը, աշխատանքի նկատմամբ մարդկանց դիտակցության, մարդկանց վերաբերմունքի մեջ այդ արմատական հեղաշրջումն իրագործելի յե առանց պայքարելու հին կարգի ուժի ու սովորությունների դեմ, դարերի ստրկական աշխատանքի անեցրած հին, փոած տրադիցիաների դեմ:

Դեռևս խորհրդային իշխանության առաջին տարիներում, բերկրալի վողջունելով «կոմունիստական չարաթորյակները» մեջ աշխատանքի նկատմամբ մարդկանց նոր վերաբերմունքի ծիւրերը, Լենինը գրում եր, վոր սոցիալիստական կարգը ստեղծում է աշխատանքի հասարակական կադմակերպման ել ալիլի բարձր տիպ՝ կապիտալիզմի համեմատությամբ: Հենց դրանումն է, մատնանշում եր Լենինը, սոցիալիզմի ուժի աղբյուրը և անխուսափելի լիակատար հաղթանակի գրավականը:

Նոր, աշխատանքի հասարակական կադմակերպման բարձրագույն տիպը, վորը ստեղծում է սոցիալիզմը, աներեակալելի յե առանց աշխատանքի նոր սոցիալիստական կարգապահության: Աշխատանքի սոցիալիստական կարգապահությունը, ընդգծում եր Լենինը, ծնվում է վո՛չ բարի ցանկություններից և վո՛չ ել պատրաստի ընկնում է յերկնից: Այն դարբնվում է կատաղի պայքարի պրոցեսի մեջ,—մի պայքար, վորի ընթացքում բանվոր դասակարգի դիկտատուրան վերադաստիարակում է հսկայական մասուններին, գործելով ինչպես համոզման մեթոդով, այնպես ել հարկադրանքի մեթոդով նրանց վերաբերմամբ, ովքեր վորձում են վթեցնել աշխատանքային կարգապահությունը:

Վոչ մի կարգ չի կարող դոյություն ունենալ առանց առանձին, աշխատանքի իրեն հատուկ անհրաժեշտ կարգապահության:

«Հասարակական աշխատանքի ճորատտիրական կադմակերպումը խարոխվում եր դավադանի կարգապահություն վրա՝ աշխատավորների ծայրահեղ տղիտություն և ծեծկա-

ծության պայմաններում, — աշխատավորների, վորոնց թա-
լանում ու ծաղրի առարկա էյին դարձնում մի բուռը կաշ-
վածատները: Հասարակական աշխատանքի կապիտալիստա-
կան կազմակերպումը խարսխվում էր սովի կարգապահու-
թյան վրա, և աշխատավորների հակայական մասսան, չնա-
յած բուրժուական կուլտուրայի և բուրժուական դեմոկրա-
տիայի ամբողջ պրոգրեսին, ամենից առաջավոր, քաղաքա-
կրթված և դեմոկրատական հանրապետությունների մեջ
մնում էր վորպես վարձու ստրուկների կամ ճգմված
գյուղացիների խավար և ծեծկված մասսա, վորոնց թալա-
նում ու ծաղրի առարկա էյին դարձնում մի բուռը կապի-
տալիստներ: Հասարակական աշխատանքի կոմունիստական
կազմակերպումը, դեպի վորն առաջին քայլը հանդիսանում
է սոցիալիզմը, խարսխվում է և զնալով ե՛լ ավելի խարքս-
վելու յե ինչպես կալվածատերերի, այնպես էլ կապիտա-
լիստների լուծը տապալած աշխատավորների ազատ և գի-
տակցական կարգապահության վրա»¹:

Այսպիսով, աշխատանքի սոցիալիստական կարգապա-
հությունն, ինչպես յերկինքը յերկրից, տարբերվում է աշ-
խատանքի կարգապահության նախորդ տեսակներից: Նա
նրանցից տարբերվում է ինչպես իր էյությամբ, այնպես էլ
ծաղման յեղանակով:

II

Ի՞նչպես էր ստեղծվում աշխատանքի ճորտատիրական
կարգապահությունը: Նա աճել է ճորտատիրական ստրուկ-
ների բաղմամբիվ սերունդների վտակների վրա, նրա գլխա-
վոր հիմքերը (устои) գյուղացիների խարաղանված մեջքե-
րին մարակներով էյին գրվում: Ճորտերը, Գերցենի արտա-
հայտությամբ, «կնքված սեփականություն» էյին: Նրանց
գնում և վաճառում էյին, թղթախաղում տանուլ էյին տա-
լիս և փոխանակում՝ բարակ ու վորսի շների հետ: Անթիվ
տաղանդներ ու ձիբքեր էյին հանդչում ճորտատիրական

սարկուլթյան խավարում: Գաղանային դաժանությամբ ճըն-
շում էյին գյուղացիների ապստամբությունները, — գյուղա-
ցիների, վորոնք բարձրանում էյին ընդդեմ մարակի ճոր-
տատիրական կարգապահության՝ հանուն լավադույն հյան-
քի:

Վ ի՞նչպես էր ստեղծվում աշխատանքի կապիտալիստական
կարգապահությունը: Մարքսը «Կապիտալ»-ի մեջ անմոռա-
նալի գուշներով նկարակերտում է առաջվա, ճորտատիրա-
կան կարգի ավերակների վրա աշխատանքի կապիտալիստա-
կան կարգապահության առաջացման պրոցեսը:

Մի շարք դարերի ընթացքում արյունալի որենքներ էյին
հրատարակվում տուն ու տեղից գրկված ընչազուրկ մարդ-
կանց՝ պրոլետարիատի հայրերի դեմ:

Ով կամուխն չէր ցանկանում իր վրա կրել կապիտա-
լիստական շահագործման լուծը, «բարի, հին Անդլիայի»
որենքները թույլատրում էյին նրան ձաղկել այնքան, «քանի
զեռ մարմնի վրայով արյունը չի հոսել»:

Կապիտալը յերկար ժամանակ այդպիսի որենքների, պե-
տական իշխանության կողմից գործադրվող ամենավայրագ
բռնության կարիքն էր գգում, վորպեսզի ապահովեր իրեն
անհրաժեշտ աշխատանքի կարգապահությունը: Այդպես էր
մինչև մեքենայական արտադրության յերևան գալը: Մեքե-
նաների ներմուծումով, գործազրկության յերևան գալով,
արդյունաբերական ռեզերվի բանակի կազմավորմամբ սո-
վի վոսկրացած ձեռքը սկսեց կապիտալի վարձու ստրուկնե-
րին քչել շահագործման ճիրանների մեջ այնպիսի ուժով,
վորպիսին չէյին կարող առաջացնել տառնյակ ու հարյուրա-
վոր ամենադաղանային որենքներն անգամ: Կարիքն ու քաղ-
ցը ստիպում են բանվորին յենթարկվել կապիտալի իրեն
ոռար ու թշնամի ուժին, «տնտեսական հարարերություննե-
րի կույր կեղեքումը ամբացնում է կապիտալիստների տի-
րապետությունը բանվորների վրա»¹:

1863 թ. հունիսին Լոնդոնի լրագրերում «Մահ՝ բացա-

¹ Լեճին, Մեծ նախաձեռնություն, Յերկեր, հատ. XXIV, էջ 336:

¹ Մարքս, Կապիտալ, հ. I, 1935 թ. հրատ., էջ 592:

առաջին չափազանց ծանր աշխատանքից» վերադառնալով զհիտադուծյուն լույս տեսալ: Քսանաժյա մողխատուհի Մերի Ենն Ուոկլին աշխատում էր արքունական մողայական արհեստանոցում: Սեղոնի յեռուն ժամանակն էր: Արհեստանոցը հարուստ կանանց համար չքեղ հաղուստներ էր պատրաստում: Հարկավոր էր շտապել, հաղուստներն անհրաժեշտ եյին պալատական առաջիկա պարահանդեսի համար: Մերին առանց ընդմիջումի աշխատեց 26 1/2 ժամ: Սենյակում 30 մարդ կար: Ուր չէր բախկանացնում: Մողխատուհիները հարկադրված էյին քնել խեղդող նիւղում, յերկուսով մի մտհանկալի վրա: Ուրբաթ որը հիվանդանալով, Մերին վախճանվեց կիրակի որը: Բժիշկը լոկ կարող էր հաստատել, վոր աղջիկը մահացել է լեւի-լեցուն արհեստանոցում կատարած չափազանց յերկարատեւ աշխատանքից:

Այդ դեպքը Մարքսը բերել է «Կապիտալ»-ի մեջ: Կապիտալիստական յուրաքանչյուր յերկրի պատմութեան մեջ աղպլիսի դեպքեր՝ անհամար շատ են: Կապիտալն իր հաղթափութը կատարում է տղամարդկանց, կանանց ու յերեխաների դիակներն վրայով, վորոնք խոշտանգվել են չափից ավելի աշխատանքից:

Հայտնի չէ, վոր կապիտալիստական աշխարհում տասնյակ-միլիոնավոր մարդիկ ներկայումս զրկված են աշխատանքից ու հացից: Յեւ այնուամենայնիւ արտադրութեան մեջ մնացածները դատապարտված են հյուծիչ և ուժից վեր աշխատանքի բոլոր տանջանքներին: Կապիտալիստները կոնվեյեր սիստեմն ոգտադործում են նրա համար, վորպեսզի հյուծեն վարձու ստրուկներն ամբողջ ուժերը:

Անդլիական արդի կարի արդյունաբերութեան մեջ համենայն դեպս աշխատանքի պայմաններն ավելի լավ չեն, քան այդ պայմանները յեղել էյին յերեք քառորդ դար առաջ: Տեխնիկան հսկայական նվաճումներ է արել, բայց կապիտալն այդ բոլոր նվաճումներն ուղղում է բանվորներին դեմ:

«1934 թ. կոնվեյերային ժապավեն մտցվեց մեծ ֆաբրիկայում, վորը պատրաստում էր ղարոցական ու սպորտա-

յին զգեստներ և վորը պատկանում էր բազմաթիւ ֆիլիալներ ունեցող մի ֆիրմայի: Շալվարի արտադրութեան կոնվեյերի վրա աշխատում էյին 19 աղջիկ, նրանցից 18-ը նստած են Գ-ական հոգի կոնվեյերի շարժվող ժապավենի յուրաքանչյուր կողմում, ժապավենի, վորը բաժանված է սեկցիաների, յուրաքանչյուր աղջիկը համապատասխան մեքենայի մոտ, մի աղջիկը կանդնած է վերջում «ուղղութիւն տալով» շալվարներին, — նա մեկական շալվար դնում է ժապավենի յուրաքանչյուր սեկցիայի վրա՝ համապատասխան ժապավենի շարժման ընթացքին, ապա ամեն մի աղջիկը վերցնում է շալվարը, յերբ ժապավենն անցնում է նրա մոտից, կատարում է իր ոպերացիան ու շալվարը հետ է դնում: Կոնվեյերի շարժման արագութեանն ախպես է հաշվված, վոր յուրաքանչյուր սեկցիան աղջկա մոտ պահվում է ուղիղ մեկ ուղիւս բոպէ: Այդ մեկ ու կես բոպէյի ընթացքում պետք է կարողանալ վերցնել շալվարը, կադարել ոպերացիան ու հետ դնել տեղը շալվարը: Այսպիսով, յուրաքանչյուր աղջիկն իր ոպերացիան մի ժամվա ընթացքում 40 անգամ է կատարում, 40 շալվար պատրաստվում է, նրանք պանորաստ են արդաեման (отделка) ու հարդուկման (утюжка) համար: Մի շարաթվա ընթացքում այդ 19 աղջիկների ձեռքի տակից անցնում է ընդհանուր հաշվով մոտ 2 հազար շալվար:

Կարելի չէ պատկերացնել, թե դա ինչպիսի լարված ու տանջալից աշխատանք է: Աղջիկներին չի թույլատրվում հեռանալ կոնվեյերից կամ դանդաղեցնել նրա շարժման ընթացքը թեկուզ մի բոպէյով, վորքան վոր դա կադմալուծում է աշխատանքը: Միայն ընդհանուր ընդմիջում դոյութիւն ունի՝ տաս բոպէ առաւորոյան և քառորդ ժամ՝ կեսուրից հետո: Բացի դրանից, յեթե աղջիկներին վորեւ մեկը պահի (задержит) մյուսներին՝ ընդհանուր հաշվով ավելի քան տասնհինգ բոպէ, ապա ամբողջ բրիգադի աշխատավարձից պահվում է կորած ժամանակի համար: Այդ կոնվեյերի վրա աղջիկը, վորը սովորական դործարքային աշխատանքի դեպքում կլաստակեր 4 ֆունտ, ստանում է մի-

այն 32 շրջինը 6 պենս: Առաջին իսկ առաջնության, հենց վոր կոնվեյերը սկսեց աշխատել, աղջիկներն մեջ հիստերիկա սկսվեց, իսկ նրանցից յերկուսն այնպես վախեցան, վոր աշխատանքը դցեցին, թեև այդ նույն ուղեւորայի վրա նրանք արդեն չորս տարի յե ինչ աշխատում եյին»¹:

Բանվորուհի Ուոկլի մահաց անցել ե յերեք քառորդ դար: Բայց կապիտալի տենչը շահույթի նկատմամբ ավելի շատ ե աճել:

Աշխատանքի չափից ավելի ինտենսիվությունը դուրսդրվում ե անսահմանորեն յերկար բանվորական ուրվա հետ: Որենքով բանվորական ժամերի ձեական սահմանափակումը խոչընդոտ չի հանդիսանում ձեռնարկատերերի համար:

Ֆաշիստական յերկրներում անսահման յերկար բանվորական որն աշխատավորների բաժին ե (удел): Այսպես, Ֆաշիստական Գերմանիայում 1939 թ. հունվարի 1-ից ուժի մեջ ե մտել բանվորական ուրվա նոր որենքը: Պաշտոնապես սահմանված ե 60-ժամյա բանվորական շաբաթ, այսինքն՝ 10-ժամյա բանվորական որ, բայց բոլոր ձեռնարկություններում, վոր կապված են պատերազմին նախապատրաստվելու հետ՝ 14-ժամյա բանվորական որ ե սահմանվում: Քանի վոր իրականում պերմանական արդյունաբերության ձեռնարկությունների ճնշող մեծամասնությունը կապված ե պատերազմի նախապատրաստության հետ, ապա այդ նշանակում ե, վոր Գերմանիայի համարյա ամբողջ բանվոր դասակարգի համար մտցվում ե 14-ժամյա բանվորական որ: Փաստորեն ձեռնարկատերերը հնարավորություն ունեն ստիպելու իրենց բանվորներին աշխատել ժամանակի առանց վորեւ սահմանափակման:

Работай! работай! работай!
Едва петухи прокричат.
Работай! работай! работай!
Хоть звезды сквозь кровлю глядят.
Работай! работай! работай!

¹ Голлан, Молодежь в английской промышленности, стр. 85.

Пока не сожмет головы, как в тисках.
Работай! работай! работай!
Пока не померкнет в глазах.¹⁾

Այսպես ե արտացոլված կապիտալի վարձու ստրուկների վիճակը Տոմաս Գուդի «Յերդ չապկի մասին»-ի մեջ:

Յարական Ռուսաստանում, վորտեղ կապիտալիստական քտրկության դորեղադույն կեղեքմանը միանում եր ճորտատիրության անթիվ մնացուկների (пережитки) կեղեքումը, աշխատանքի կապիտալիստական կարգապահությունն աշխատավոր մասսաների դիտակցության մեջ մտցվում եր նույն այդ արյունալի դատաստանների, սովամահության, տմարդի բռնության, չլաված անարդանքի ու ծաղրանքի մեթոդներով: Լենինը «Կապիտալիզմի զարգացումը Ռուսաստանում» գրքի մեջ բերում ե շաբադործման ամենահրեշապետ ձեռքի բազմաթիվ վառ օրինակներ, վորոնք սովորական յերկույթ եյին ցարական Ռուսաստանում:

Ահա, օրինակ, Ուլենեցկի նահանգի մորթու արհեստագործության նկարագրությունը, վորը, ըստ Լենինի խոսքերի, արված ե պարզամտորեն, բայց գործի մեծ իմացությամբ: «Վարպետներն աշխատում են որական 15 ժամ ծալրահեղ վատառողջ մթնոլորտում, վաստակելով ամսական 8 ռուբլի, տարեկան՝ 60—70 ռուբլուց ավելի պակաս: Տնտեսապետների տարեկան յեկամուտը մոտ 5.000 ռուբլի... Վարպետներն ամբողջ շաբաթն արհեստանոցումն են ապրում, ե տնտեսապետները կատակի ձեով ծեծում են նրանց... ստիպում են կատարել ամեն տեսակի աշխատանքներ՝ խոտ թափ տալ, ձյուն մաքրել, ջուր կրել, ուղիտակեղեն պարզաջրել

1) Աշխատի՛ր, աշխատի՛ր, աշխատի՛ր.
Աւրորներն հաղի՛վ դեռ կանչում են:
Աշխատի՛ր, աշխատի՛ր, աշխատի՛ր.
Թեկուզ ասողներն տանիքից նայեն ներս:
Աշխատի՛ր, աշխատի՛ր, աշխատի՛ր.
Քանի դեռ գլուխդ չի սեղմվել, ինչպես մամլակում:
Աշխատի՛ր, աշխատի՛ր, աշխատի՛ր.
Քանի դեռ աչքդ չի մթաղնում:

և այլն: Աշխատող ձեռքերի եփանությունն ապշեցուցիչ և նաև կարգուպիտի իրեն մեջ, իսկ շրջակայքում գյուղացիները «պատրաստ են համարյա ձրիաբար աշխատելու»¹:

Ահա գյուղում բատրակներին շահագործելու պատկերը. «Ագարակատեր-մուժիկները և կոլոնիատ-գերմանացիներն իրենց համար «ընտրովի» մարդկանց են վերցնում... վճարում են... 15—20 % ավելի բարձր, քան տնտեսութուններում ընդունված գներն են. բայց այս տնտեսատերերի՝ բանվորներից «քամած» աշխատանքի դումարն էլ հիսուն տոկոսով ավելի յե»... Այս տնտեսատիրոջ մոտ «աղջիկները», ինչպես իրենք են ասում, «գիշեր-ցերեկ չեն ճանաչում»: Կոլոնիատները, հնձվորներ վարձելով, իրենց վորդիններին հարկադրում են փոխեփոխ դնալ շարքի վերջից (այսինքն չտապեցնել՝ բանվորներին), այնպես վոր՝ փոխվող չտապեցնողներն որովա մեջ յերեք անգամ թարմ ուժերով կանդնում են բանվորներին չտապեցնելու. «դրանից է, վոր կոլոնիատ գերմանացիների մոտ աշխատած բանվորներին իրենց հոգնատանջ դեմքով ճանաչելն այնքան դժուրին է: Ագարակատեր-մուժիկներն ու գերմանացիներն ընդհանրապես խուսափում են վարձել անցյալում կալվածատիրական տնտեսություններում ծառայած բանվորներին: «Դուք մեզ մոտ չեք դիմանա», ասում են նրանք սլարդապետ»²:

Իսկ ինչպես էյին աշխատանքի պայմանները կալվածատիրական եկոնոմիաներում, վորոնք գերմանացի-կոլոնիատների ու ագարակատեր-կուլակների մոտ յեղած բարքերի համեմատությամբ քիչ մնաց թե դրախտ լինեյին: Խերսոնի նահանգի, վորտեղ առանձնապես տարածված էյին միքանի տասնյակ հեկտարների հասնող խոշոր լատիֆունդիաները, բանվորների սանիտարական դրության հետադրոտութունը հետևյալ պատկերը պարզեց. «Բանից դուրս յեկավ, վոր շատ դեպքերում բանվորների համար ապրելու չենքեր չկան. յեղած հանրակացարանները սովորա-

բար չափազանց հակառուդնապահական կառուցվածք ունեն. «շատ հազվադեպ չեն» նաև գետնաշենքերը (ЗЕМЛЯНКИ), վորոնց մեջ, որինալ, հովիվներն են ապրում, սաստիկ տուժելով խոնավությունից, նեղվածքից, ցրտից, խավարից, խեղդող մթնոլորտից: Բանվորների սնունդը շատ հաճախ անբավարար է: Բանվորական որն ընդհանուր առմամբ տևում է 12½—15 ժամ: Այսինքն շատ ավելի յերկար, քան սովորական բանվորական որը խոշոր արդյունաբերության մեջ (11—12 ժամ): Աշխատանքի ընդմիջումներ սաստիկ չողի ժամանակ պատահում են «իբրեւ բացառություններ», և ուղեղի հիվանդություններն այստեղ հազվադեպ չեն»¹:

Ահա Մոսկվայի նահանգի Բրոննիցկի և Բոգոբորոսկի գավառների կոճակի արհեստագործության նկարագրությունը:

«Բանորը 14 ժամ է: Ապրանքով վարձահատուցելը սովորական է: Տնտեսատերերի հարաբերությունները դեպի բանվորները նահապետական են, այն է՝ բանվորներին տնտեսատերը կանչում է «տղերք», ու հաշվեգիրքը կոչվում է «տղայադիրք». հաշվետեսի ժամանակ տնտեսատերը քարոզներ է կարդում բանվորների դիւխն և յերեք լիովին չի կատարում նրանց «խնդիրները» դրամ տալու մասին»²:

Մատուցարանի և պղնձի արհեստագործության մեկ նույն Մոսկվայի նահանգում բանվորական որը հասնում եր մինչև 19 ժամի:

Ահա կապիտալիստական շահագործման տնային ձեռք, Մոսկվայի նահանգի այսպես կոչված «կանացի արհեստագործությունների մեջ». «Թղթի բացումով զրադված են 10·004 կին. յերեխաներն սկսում են աշխատել 5—6 տարեկան հասակից (!), որական շատումը 10 կոպեկ է, տարեկանը՝ 17 ուրբլի: Կանանց արհեստագործություններում բանորն ընդհանրապես հասնում է մինչև 18 ժամի: Հյուսելու արհեստագործության մեջ սկսում են աշխատել 6 տարեկանից.

1) Լենին, հատ. III, էջ 460—461 (հայերեն թարգմ.):

2) Նույն տեղ, էջ 267—268:

1) Լենին, հատ. III, էջ 269 (հայերեն թարգմ.):

2) Նույն տեղ, էջ 463 (հայերեն թարգմ.):

արական դատումը 10 կողմից և, տարեկանը՝ 22 ուղիք¹։

Հնդամենը քառասուն տարի յե անցել այն որվանից, ինչ գրվել են այդ տողերը, վորոնց մեջ արտացոլված և միլիոնավոր աշխատավորների սարսափելի կյանքը։

III

«Կյանքը, չեղբայր Փոմա, դրված և չատ հասարակ. կամ բոլորին կոծիր կամ թե ցեխում պսակիր», ուսուցանում և վաճառական Մայակինը Փոմա Գորդեյևիին Գորկու հուշակա-վոր վեպի մեջ։ Այսպիսին և կապիտալիզմի գաղափարն «խմաստութունը», այսպիսին և անողորմ դայլի որենքը։

Այդ որենքին վերջ տվեց Հոկտեմբերյան Սոցիալիստա-կան Մեծ հեղափոխությունը ԽՍՀՄ մեջ։ Սոցիալիզմը հա-տարակության մեջ մարդկանց հարաբերությունները կառու-ցում և այնպիսի սկզբունքների վրա, վորոնք արժանի յեն մարդուն։ «Մարդկանց փոխադարձ հարաբերություններն արտադրության պրոցեսում՝ այստեղ բնորոշվում են՝ վոր-պես շահագործումից ազատ աշխատողների ընկերական հա-մագործակցության ու սոցիալիստական փոխադարձ ոգնու-թյան հարաբերությունները»²։

Աշխատանքը ամեն մի հասարակության հիմունքն և, ինչպիսին ել լինի նրա կարգը։ Դեռ ավելին. աշխատանքը ստեղծել և իրեն՝ մարդուն. բայց շահագործողների դարեր և հաղարամյակներ տեղով տիրապետությունն աշխա-տանքը դարձրեց ծանր, ատելի լուծ։ Ինչպիսին ել լինի շա-հագործման ձևը—ստրկատիրական, ճորտատիրական, թե կապիտալիստական,—աշխատավոր մասսաների բաժինը աղ-քատությունն ու զրկանքներն են, մինչդեռ աշխատանքի բո-լոր պտուղները, աշխատանքով ձեռք բերվող զարգացման և հաճույքների բոլոր միջոցները գտնվում են շահագործող պարագլխական դասակարգերի ձեռքերում։ Սոցիալիզմի հաղթանակը ԽՍՀՄ մեջ առաջիկա վերջ տվեց այդ դրություն-

ներ, վորը բուրժուազիայի արբանյակներն ընդհանրապես ամեն մի հասարակության բնական ու անփոփոխ կացու-թյուն են հայտարարում։

Սոցիալիզմը մարմնավորեց վորպես իրականություն, հակայական յերկրի կյանքի անհողողող որենքը դարձրեց «ով չի աշխատում, նա չի ուտում» սկզբունքը։ Յուրաքան-չյուր աշխատավորի համար պարզ ու հասկանալի այդ խոս-քերի մեջ մարմնացած և մեծ իդեա, մի իդեա, վորը յերա-զել են շահագործվածների ու ճնշվածների անհամար սե-րունդներ, բոլոր ու ամեն տեսակի անաշխատ վաստակը, ճրիակերությունը, պարագլխիզմը արմատախիլ անելու իդեան։

«ԽՍՀՄ մեջ աշխատանքը աշխատանքի ընդունակ յուրա-քանչյուր քաղաքացու պարտականությունը և պատվի գործն և՛ համաձայն «ով չի աշխատում, նա չի ուտում» սկզբուն-քի»։

ԽՍՀՄ մեջ գործում և սոցիալիզմի սկզբունքը՝ «յու-րաքանչյուրից ըստ նրա ընդունակությունից, յուրաքանչյու-րին՝ ըստ նրա աշխատանքի»։

Այսպես և ասում ԽՍՀՄ Ստալինյան Սահմանադրու-թյան՝ հաղթանակած սոցիալիզմի Սահմանադրության 12-րդ հոդվածը՝

Շահագործման վոչնչացումն աշխատանքին ստեղծագոր-ծական բնույթ տվեց, վորից նա զրկված եր հաղարամյակ-ների ընթացքում։ Արտադրական գործունեությունը զար-ձալ միլիոնների հարազատ, սրտին մոտ գործ։

Աշխատավորների հակայական մասսաներ ներգրավվում են արտադրության կառավարման ու կադավերացման մեջ։ Ամրանում և տիրախնամ (хозяйское) վերաբերմունքը աշ-խատանքի և ամբողջ արտադրության նկատմամբ։

«Բուրժուական հասարակության մեջ,—գրում է յին Մարքսն ու Ենգելսը «Կոմունիստական կուսակցության մա-նիֆեստի» մեջ,—կենդանի աշխատանքը—դա սոսկ միջոց և նրա համար, վորպեսզի կուտակված աշխատանքը մեծացնի, Կոմունիստական հասարակության մեջ կուտակված աշխա-

¹ Լենին, Հատ. III, էջ 501 (հայերեն թարգմ.)։

² Համկ(բ)Կ պատմություն, էջ 171 (հայերեն թարգմ.)։

տանը—դա սոսի միջոց է նրա համար, վորպեսզի բանվոր-
ները կենսական պրոցեսն ընդլայնի, հարստացնի, թեթե-
վացնի:

Այսպիսով բուրժուական հասարակության մեջ անցյալին
հշխում է ներկայի վրա, կոմունիստական հասարակության
մեջ ներկան՝ անցյալի վրա»:

ԽՍՀՄ մեջ դիտական կոմունիզմի հիմնադիրների այդ
հանձարեղ նախատեսումն արդեն իրականացավ (СДЫ-
ЛОСЬ): Մեր յերկրում իրադրծված է սոցիալիզմը—կոմու-
նիզմի առաջին ֆազը: Ամբողջ կուտակված աշխատանքը,
մեր հայրենիքի բոլոր հարստությունները միջոց են «ընդար-
ձակելու, հարստացնելու, թեթևացնելու բանվորների կյան-
քի պրոցեսը»:

Բուրժուական հասարակության մեջ, մատնանշում եր
Մարքսը, մի դասակարգի ազատ ժամանակը գնվում եր
աշխատավոր մասսաների ամբողջ կյանքն աշխատանքի ժա-
մանակ դարձնելու դնով: Վոչնչացնելով այդ հսկասությու-
նը, սոցիալիզմը աշխատանքը մաքրեց շահագործողական
կարգի ամբողջ ցեխից ու ասրկանությունից, մարդկության
պատմության մեջ առաջին անգամ աշխատանքին ստեղծու-
թյունական բնույթ տվեց: Աշխատանքը, ինչպես վոր նրան
վայել է, հասարակական կյանքի մեջ կենտրոնական տեղ
դրվեց: Նա դարձավ մարդու ստեղծագործական զարգաց-
ման ամենահզոր ազդյունը, նրա անհատական ընդունակու-
թյունների ծաղկման աղբյուրը, նրա ընդունակությունների
ու ձիրքերի ամման աղբյուրը:

«Բանվոր դասակարգը, վորն իրեն զգում է վոչ միայն
իրեն աշխատող դասակարգ, այլ նաև իրեն կառավարող
դասակարգ, ընդունակ է հրաշքների» (Ստալին): Ծահագոր-
ծումից ազատ աշխատողների ընկերական համագործակցու-
թյան ու սոցիալիստական փոխադարձ ոգնության վրա հիմ-
նված արտադրական հարաբերություններն իրենց մեջ հզոր
ստիմուլներ են թաղցնում, վորոնց հետ ի վիճակի չի մրցելու
կապիտալիստական հասարակության մեջ յեղած աշխա-
տանքը:

Լենինն ու Ստալինը ԽՍՀՄ մեջ սոցիալիստական շինա-
րարության ամենահարուստ փորձի հիման վրա մինչև
վերջը բացահայտեցին սոցիալիստական աշխատանքի մեծ
աւժը, հասարակական աշխատանքի սոցիալիստական կազմա-
կերպման վճռողական առավելությունները:

Մոսկվա-կազան յերկաթուղու բանվորների կոմու-
նիստական առաջին շարաթորյակի մեջ Լենինը տեսավ աշ-
խատանքի նկատմամբ նոր, կոմունիստական վերաբերմուն-
քի ծիլերը, տեսավ նախագուշակն այն ժամանակի, յերբ
աշխատանքը կդառնա մարդու առաջնահերթ կենսական պա-
հանջը: Լենինը բոլշևիկյան կուտակցության և խորհրդային
իշխանության հիմնական ու արմատական խնդիրներից մեկը
համարում եր ամենուրեք նոր, սոցիալիստական հիմունքնե-
րով մրցակցություն կազմակերպելը, վորտեղ վոնդված են
կալվածատերերն ու կապիտալիստները: Աշխատանքի նոր,
սոցիալիստական կարգապահության ստեղծումը նա անվա-
նում եր ամենաշնորհակալ ու ազնվագույն աշխատանք:

Լենինն անդադար ընդգծում եր, վոր այդ խնդրի կա-
տարումն անհրաժեշտորեն յենթադրում է անողոր պայքար
լողերի ու ձրիակերների դեմ, այն ամենքի դեմ, ով ձրդ-
տում է ընչ տալ հասարակությանը, իսկ նրանից շատ պո-
կել: «Ամեն տեսակի թուլությունը, ամեն տեսակի տատա-
նումները, այդ կողմից ամեն տեսակի սանտիմենտալություն
անելը,—դրոմ եր Լենինը,—սոցիալիզմի հանդեպ մեծա-
դույն հանցագործություն կլինեք»:

Այն տարիներին, յերբ խորհրդային հանրապետությունը
յերկարամյա պատերազմի հետեանքով տնտեսական ծանրա-
գույն փրկւում (разруха) եր աղրում, Լենինը մարդարեա-
բար մատնանշում եր, վոր սոցիալիզմը հնարավորություն է
ստեղծում հասնելու կապիտալիզմի համեմատությամբ աշ-
խատանքի ավելի բարձր արտադրողականության, վոր
հենց այդ է նոր կարգի դալիք հաղթանակի դրավականը:

Ընկեր Ստալինը հսկայական, անդադրում հոգացողու-

Թյուն ե ցուցաբերում աշխատանքի նոր, սոցիալիստական կարգապահության ստեղծման նկատմամբ: Նա մեծ վերակառուցման սկզբին, առաջին հնդամյակի սկզբին բացահայտեց մասսայական սոցիալիստական մրցակցության առաջին արժեքների պատմական նշանակությունը և ցույց տվեց, վոր մասսաների աշխատանքային հերոսությունն ու աշխատանքային մրցականը հանդիսանում են «մեծ բեկման տարվա» (1929 թ.) հիմնական արդյունքներից մեկը: Նա ցույց տվեց սոցիալիստական մրցակցության՝ վորպես սոցիալիզմի շիֆարարության կոմունիստական մեքոդի իսկական դերը:

Վերակառուցման տարիներին ընկեր Ստալինը մոբիլիզացիայի յենթարկեց կուսակցությանն ու բանվոր դասակարգին անողոր պայքարելու աշխատանքի կազմակերպման արմատական թերությունների դեմ. հավասարեցման, դեմադրություն, կադրերին անուշադրության մատնելու, տրեսեական հաշվարկը մոռանալու դեմ:

Յերբ գյուղացիության հիմնական մասսաների դեպի կոլեկտիվացումը կատարված շրջադարձից հետո դասակարգային թշնամին թունավորիչ ագիտացիայով փորձեց ներքից խարխել կոլտնտեսությունները, թե, իբր, սոցիալիզմի ժամանակ կարելի չէ չաշխատել ել, ընկեր Ստալինը իր ժամանակին իմացավ թշնամու այդ մանյովրը: Ընկեր Ստալինը տասնյակ-միլիոնավոր կոլտնտեսականներին գյուղհասանելի (ДОХОДЧИВЫЙ) ու հասկանալի խոսքերով պարզաբանեց, վոր սոցիալիզմը հիմնված է աշխատանքի վրա, վոր այն անմտածելի չէ (НЕМЫСЛИМ) առանց աշխատանքի, վոր այն ամեն մի ազնիվ աշխատողի համար առաջին անգամ իսկապես բաց է անում աշխատանքի չնորհակալ ասպարեղը:

«Յերբեմն ասում են. թե վոր սոցիալիզմ է, ել ի՞նչ կարիք կա աշխատելու: Աշխատում եյինք առաջ, աշխատում ենք այժմ, —մի՞թե ժամանակը չէ աշխատելուց դադարել: Այդպիսի խոսքերն արմատապես սխալ են, ընկերներ: Դա լողերի փրկսփայլությունն է, և վոչ թե ազնիվ աշխատողների: Սոցիալիզմն ամենևին չի ժխտում աշխատանքը:

Ընդհակառակը, սոցիալիզմը կառուցվում է աշխատանքի վրա: Սոցիալիզմն ու աշխատանքն անբաժանելի յեն միմյանցից: Մեր մեծ ուսուցիչ Լենինն ասել է. «Ով չի աշխատում, նա չի ուտում»: Ի՞նչ է նշանակում այդ, ո՞ւմ դեմ են ուղղված Լենինի խոսքերը: Շահագործողների դեմ, նրանց դեմ, ովքեր իրենք չեն աշխատում, այլ ուրիշներին են հարկադրում աշխատել և հարստանում են ուրիշների հաշվին: Ե՞ւրում դեմ: Նրանց դեմ, ովքեր իրենք լողրություն են անում և ուղում են շահվել ուրիշների հաշվին: Սոցիալիզմը պահանջում է վոչ թե լողրություն անել, այլ այն, վոր բոլոր մարդիկ աշխատեն ազնվորեն, աշխատեն վոչ թե ուրիշների համար, վոչ թե հարուստների ու շահագործողների համար, այլ իրենց համար, հասարակության համար»¹:

Լենինի—Ստալինի կուսակցությունը, ջախջախելով սոցիալիզմի թշնամիներին և ամենից առաջ՝ ամենաստորարոց կիստական-բուխարինական աղտեղությունը (нечисть), խորհրդային Միությանը մեծագույն հաղթանակների հասցրեց: ԽՍՀՄ դարձավ ամենահզոր սոցիալիստական ինդուստրիալ տերություն և աշխարհում առաջավոր կոլեկտիվացած գյուղատնտեսություն ունեցող յերկիր: Հոյակապ վերակառուցման շնորհիվ սոցիալիստական աշխատանքը ղինված դուրս յեկավ ամենաառաջավոր տեխնիկայով: Յեվ յերբ ի պատասխան ստալինյան կոչի՝ թամբել նոր տեխնիկան ու քամել այն մինչև վերջը—թնդացին ստալինյան շարժման նախաձեռնողների առաջին ռեկորդները, ընկեր Ստալինը յերևան հանեց այդ շարժման համաշխարհային պատմական դերը, վորպես մասսաների սոցիալիստական մրցակցության նոր, բարձրագույն ձևը, վորպես համաժողովրդական մի շարժում, վորը հաղթանակած սոցիալիզմի պայմաններում նախադրյալներ է նախապատրաստում աստիճանաբար կոմունիզմի բարձրագույն ֆազին անցնելու համար:

1) Ի. Ստալին, Լենինիզմի հարցերը, էջ 672, 10-րդ հրատ. (հայերենում):

Ընկեր Ստալինը, բնութագրելով ստալանովյան շարժման խոր արժանները, վերոնք կան սոցիալիստական մեր իրականության մեջ, ստալանովյանների Համամիութենական Առաջին խորհրդակցությանն արտասանած ճառի մեջ ասում եր.

«Կապիտալիզմի պայմաններում աշխատանքը մասնավոր, անձնական բնույթ ունի: Շատ արտադրեցիկ, շատ ել ստացիկ եւ աղբիւր քեզ համար, ինչպես գիտես: Քեզ վրէժ վրէժ ճանաչում եւ ճանաչել չի ուզում: Դու աշխատում ես կապիտալիստների՞ համար, դու նրանց հարստացնո՞ւմ ես: Յեւ վաղ կերպ ինչպե՞ս կարող եր լինել: Հենց նրա համար ել վարձել են քեզ, վոր դու հարստացնես չահագործողներին: Դու համաձայն չես դրան, մտիր գործաղուրդների շարքերը եւ քարշ տուր գոյութիւնդ՝ ինչպե՞ս կարող ես, — ուրիշներին, ավելի համակերպվողներին կդռնենք: Այդ իսկ պատճառով մարդկանց աշխատանքը բարձր չի դնահատում կապիտալիզմի պայմաններում... Այլ բան ե խորհրդային հասարակակարգի պայմաններում: Այստեղ աշխատավոր մարդը պատիվ ունի: Այստեղ նա աշխատում ե վրէժ թե չա՝ հագործողների համար, այլ իրեն համար, իր դասակարգի համար, հասարակության համար: Այստեղ աշխատավոր մարդը չի կարող իրեն լքված ու մենակ զգալ: Ընդհակառակը, մեզ մոտ աշխատավոր մարդն իրեն զգում ե իր յերկրի ազատ քաղաքացի, մի տեսակ՝ հասարակական գործիչ: Յեւ յեթե նա լավ ե աշխատում ե հասարակությանը տալիս ե այն, ինչ վոր կարող ե տալ, — նա աշխատանքի հերոս ե, նա փառքով ե պսակվում»¹:

Սոցիալիստական մրցակցության ե նրա բարձրագույն ձևի՝ ստալանովյան շարժման հզոր թափը փայլուն կերպով ցույց տվեց առաջավոր իդեայի մոբիլիզացիայի յենթադրկող, կազմակերպող ե փոխակերպող դերը: Մրցակցության մասին լենինյան-ստալինյան իդեան տիրացել ե միլիոնավոր

ժառանգներին, դարձել ե խորհրդային ժողովրդի համար արյուն ու մարմին:

Որինակի ուժը, ինչպես ե նախատեսել եր Լենինը, սոցիալիստական հասարակության մեջ դարձավ հզոր շարժիչ: Աշխատանքի նոր մեթոդների նախամարտիկներին, ամենաբարձր արտադրողականության վարպետներին, աշխատանքի մեջ մաքսիմալ բարեխղճության որինակներին են հալասարվում հարյուրավորները, հազարավորները, միլիոնները:

Միայն անձնական աշխատանքը ե անձնական ծառայութիւններն են վերջում մարդու դրութիւնը խորհրդային հասարակության մեջ: Աշխատանքի հերոսները չընապատված են համաժողովրդական սիրով, պատվով, փառքով: ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի, միութենական ու ավտոնոմ հանրապետութիւնների Գերագույն Խորհուրդների ընտրութիւններին ժամանակ խորհրդային ժողովուրդն իր վստահությամբ ոժտեց հարյուրավոր նշանավոր ստալանովյաններին՝ արդյունաբերության, յերկաթուղու, դուրդատրեւեցության սոցիալիստական աշխատանքի առաջավորներին: Լավագույն արտադրողների (производственников) անունները հայտնի յեն ամբողջ յերկրին: Դեռ ավելին՝ նրանք հաճախարհային փառք են ձեռք բերում: Չե վոր միայն սոցիալիստական կարգի չնորհիվ ե, վոր Արեքսի Ստալանովը, Դոնբասի շախտորը կարող եր հռչակվել ամբողջ աշխարհում, — Ստալանովը, վորը մինչե 1935 թ. ոգոստոսի 30-ի իր նշանավոր ուկրոդը վրէժ վրէժի հայտնի չեր:

Խորհրդային կարգի ամենանշանավոր առանձնահատկութիւններից մեկը կայանում ե նրանում, վոր նա յուրաքանչյուր աչիւր աշխատողի համար հնարավորութիւն բաց արեց ձեռք բերելու ժողովրդի սերը, դառնալու հասարակական գործիչ իր անձնական ծառայութիւնների չնորհիվ, սոցիալիստական հայրենիքի բարորության համար կատարված անձնիկ աշխատանքի միջոցով: Լավագույն ստալանովյաններին միջից վերջին տարիներում դուրս յեկան հասարակական աչքի ընկնող գործիչներ, խոշորագույն բուլճարիկյան

¹ В. И. Ленин и И. В. Сталин, О социалистическом соревновании, изд. 1937 г., стр. 173.

տնտեսավարներ: Բաւական ե հիշել Նիկիտա Իդոտովին—
Դոնբասի հանքափորին, վորն այժմ «Ստալինուդոլ» (Դոն-
բաս) կոմբինատի պետն է, Պյոտր Կրիվոնոսին—չողեքարչի
մեքենավարին, վորն այժմ Հարավ-Դոնեցի յերկաթուղու
պետն է, Զինարդա Տրոիցկուն—առաջին կնոջը, վորը տիրա-
պետել է չողեքարչի դեկավարման արվեստին, այժմ Մոսկ-
վայի Ուկրոսնոյ յերկաթուղու պետն է, Նիկոլայ Սմետա-
նինին—կողակար-ստախանովականին, վորը դարձել է
«Скорород» կոչկի Փարբիկայի (Լենինգրադ) գլխավորը,
և շատ ուրիշներ:

Միանգամայն ակնհայտ է, վոր Աշխատանքային գըր-
քույկներ մտցնելը, դերազանցության բարձրագույն աստի-
ճան՝ Սոցիալիստական Աշխատանքի Հերոսի կոչում սահմա-
նելը, «Աշխատանքային արիության համար» և «Աշխատան-
քային դերազանցության համար» մեդալներ հաստատելը—
այս ամենը նպաստելու յե ժողովրդի խորքերից, աշխատու-
վոր մասսաների միջից տաղանդավոր, շնորհալի դեկավար-
ների ու կազմակերպիչների ել ավելի արագ աճմանը, այս
ամենը ե՛լ ավելի փայլուն հեռանկարներ ե բաց անում սո-
ցիալիստական աշխատանքի այն նոր հաղարավոր ու տա-
նյակ-հաղարավոր նշանավոր առաջավորների առաջընթացն
ու բարձրացման համար, վորոնք որինակ կծառայեն մի-
լիոնների համար:

Ահա թե ինչու Աշխատանքային գըրքույկներ մտցնելը,
սոցիալիստական բարեխիղճ աշխատանքի համար մի շարք
պատվանշաններ սահմանելը, աշխատանքային կարգապա-
հությունը կարգավորելու միջոցառումները հանդիպեցին
բանվորների, ծառայողների, ինտելիգենցիայի միլիոնավոր
մասսաների, ամբողջ խորհրդային ժողովրդի այդպիսի խա-
ղավառությանը:

Աշխատանքային գըրքույկը հզոր դեմք ե աշխատանքի սո-
ցիալիստական կարգապահության համար մղվող պայքարի
մեջ: Նրա մեջ նշումներ են կատարվում աշխատանքի տեղի
ամեն մի փոփոխության մասին. այսպիսով, այն միանգա-
մից հնարավորություն ե տալիս տարբերելու բարեխիղճ աշ-

խատողին չվողից: Նրա մեջ դրանցվում են բոլոր խրա-
խուսանքներն ու ծառայությունները. այսպիսով՝ այն պարզ
կերպով արտացոլում ե ամեն մի բանվորի ու ծառայողի
արտադրական դեմքը: Աշխատանքային գըրքույկներ մտցնելը
կհասցնի այն բանին, վոր ազնիվ, բարեխիղճ աշխատողները
աչքի առաջ կլինեն: Հենց նրանց վրա պետք ե դարձնել
ուշադրությունը, հենց նրանք պետք ե շրջապատվեն հոգա-
տարությամբ: Ոչ ուտ տարբերություն անցկացնել՝ մի կող-
մից՝ բարեխիղճ, անձնվեր աշխատողների, և մյուս կողմից՝
արտադրության կազմալուծիչների, դուրսդների ու լոգրերի
միջև—յուրաքանչյուր տնտեսավարի, կուսակցական ու
պրոֆիտութենական յուրաքանչյուր դեկավարի սրբազան և
ուղղակի պարտականությունն է: Ազնիվ աշխատողներին
անհրաժեշտ ե ամեն կերպ խրախուսել, կազմալուծիչների
դեմ՝ պայքարել:

Աշխատանքային գըրքույկներ մտցնելը, հայրենիքի ոգ-
տին կատարված աշխատանքային հերոսության համար,
անձնվեր, հարվածային աշխատանքի համար մի շարք պատ-
վանշաններ սահմանելը ել ավելի կբարձրացնի սոցիալիստա-
կան շինարարության մեջ որինակի ուժն ու նշանակու-
թյունը:

Ընկեր Ստալինը, պարգաբանելով սոցիալիստական մըր-
ցակցության ու բուրժուական կոնկուրենցիայի (մըցության)
միջև յեղած արմատական, սկզբունքային տարբերությունը,
զրուժ եր.

«Յերբեմն սոցիալիստական մըրցակցությունը շփոթում
են կոնկուրենցիայի հետ: Այդ մեծ սխալ ե: Սոցիալիստա-
կան մըրցակցությունը և կոնկուրենցիան իրենցից ներկա-
յացնում են յերկու միանգամայն տարբեր սկզբունքներ:
Կոնկուրենցիայի սկզբունքն է. պարտուրքում ու մահ մեկին,
հաղթանակ ու տիրապետություն՝ մյուսին: Սոցիալիստա-
կան մըրցակցության սկզբունքն է. բնկերական ոգևորքում
առաջավորների կողմից հետ մնացողներին նրա համար,
վորպեսզի հասնեն քնդհանուր վերելքի: Կոնկուրենցիան
ասում է. հարվածիր և վերջացրու հետ մնացածներին, վոր-

պեսզի հաստատեն քո իշխանութիւնը: Սոցիալիստական մրցակցութիւնն ասում եւ՝ վրձանք աշխատում են վառ, մշուսները լալ, յերրորդները՝ ավելի լալ, հասիր լալա-
գույններին ու ձգտիր ընդհանուր վերելքի: Դրանով եւ, իս-
կապես, բացատրվում եւ արտադրական այն չտեսնված եմ-
տուղիազմը, վորը սոցիալիստական մրցակցութեան հետե-
վանքով ընդլրկել եւ աշխատավորների միլիոնավոր մասա-
ներին: Ինչ ասել կուզի, վոր կոնկուրենցիան յերբեք չի կա-
րող առաջ բերել մասսաների այսպիսի ենտուղիազմի նման
վորեն բան»¹:

Այժմ, Աշխատանքային գրքույկներ մտցնելով, այդ ցու-
ցումը բացառիկ կարևոր նշանակութիւն եւ ստանում: Յու-
րաքանչյուր աշխատավորի պատվի դործն եւ, հպարտութեան
դործն եւ—հասնել այն բանին, վորպեսզի նրա Աշխատանքա-
յին գրքույկը լինի ստախանովական գրքույկ, վորպեսզի այն
լրացվի նրա արտադրական արժանիքների թվարկումով:
Առաջավորները սղնութիւնը հետ մնացողներին, ամբողջ
մասսայի հզոր առաջխաղացումը աշխատանքային ակախութե-
թեան ու նախաձեռնութեան նոր, շատ ավելի փայլուն վե-
րելք առաջ կբերի:

Աշխատանքային գրքույկը ԽՍՀՄ յուրաքանչյուր քաղա-
քացու, յուրաքանչյուր աղնիմ ու բարեխիղճ աշխատողի
պատվավոր դոկումենտն եւ: Այն եւ՝ ավելի վեր կբարձրաց-
նի լավագույն ստախանովականների, լավագույն արտա-
դրողների (производственник) փառքը: Դրա հետ միա-
սին Աշխատանքային գրքույկը հզոր զենք եւ՝ պայքարելու
գործալիքների ու չվողների դեմ, «յերկար ոտըլու» սիրա-
հարները դեմ, արտադրութեան կազմալուծիչների դեմ:

V

Կոչկեղենի արտադրութեան չեխտուլակական «արքա»
Բատի գործարանի այն գոներին (հենց նրա, վորը ներկա-

յումս կարևոր դեր եւ խաղում Չեխտուլակիայի Փաշիդա-
ման մեջ), վորոնք դեպի ցեխերն են տանում, նկարների մի-
ջոցով պատկերացված եւ յերկու եղերի մասին յեղած առա-
կը: Առաջին պատկերի մեջ ցույց են տրված յերկու՝ իրաբ
կապած եղեր, վորոնցից ամեն մեկը ձգտում եւ տարբեր կող-
մերում դրված դարու կույտին, բայց չեն կարողանում հա-
նել: Յերկրորդ պատկերի մեջ յերկու եղը հաշտ կերպով
ստում են դարու մի կույտը, յերրորդ պատկերի մեջ՝ նույն
եղերը նույնպես հաշտ կերպով ուտում են նաև մշուս
կույտ դարին:

Նշերի կյանքից վերցրած այդ սրտառուչ պատմութիւ-
նը պետք եւ ազիտացիա անի աշխատանքը կապիտալի հետ
«միավորելու» ոգոլին: Բայց ինչպես եւ վոր կապիտալիստա-
կան դայլը զգեստավորվի ելի մորթով, յուրաքանչյուր
բուրժուական յերկրում աշխատավոր մասսաներն ամեն քայ-
լափոխում համոզվում են, վոր իրենց աշխատանքով արտա-
դրած հագուստեղենից, կոչկեղենից եւ այլնից իրենց ավելի
քիչ փայ եւ ընկնում, իսկ գիշատիչ—չահագործողներին՝ ավե-
լի շատ:

Միայն մեր յերկրում, վորը դեն եւ չպրտել կապիտալիզ-
մի կապանքները, աշխատանքի վոչ մի մասնիկն անդամ,
նրա պրոդուկտի վոչ մի փայն անգամ չահագործողներին չի
հասնում: Խորհրդային Միութեան բանվորների, գյուղա-
ցիների, ինտելիգենցիայի սոցիալիստական աշխատանքը ադ-
բյուր եւ այն ամենի, ինչով դեղեցիկ եւ մարդու կյանքը, ին-
չով ուժեղ ու անձեռնմխելի յե մեր սոցիալիստական հայ-
քենիքը: Ինչքան ավելի արտադրողական, ինչքան ավելի
բարեխիղճ եւ սոցիալիստական աշխատանքը, այնքան մեր
հասարակութեան մասնները ավելի լեցուն կլինեն ամեն
տեսակի պրոդուկտներով, այնքան ավելի արագ կլինի մեր
առաջխաղացումը, այնքան ավելի վառ ու ավելի ձգող կլի-
նի սոցիալիստական փարոսի լույսն ամբողջ աշխարհի աշ-
խատավորների համար:

Մեր յերկրի ամեն մի աղնիմ աշխատողի զղացումներն
եւ խոհերը արտահայտված են Մայակովսկու խոսքերի մեջ.

1. В. И. Ленин и И. В. Сталин, О социалистическом соревно-
вании, изд. 1937 г., стр. 113—114.

Радуюсь я—

это

мой труд

вливается

в труд

моей республики.¹⁾

Սոցիալիզմի ժամանակ աշխատանքը դադարել է անձնական, մասնավոր դործ լինելուց, նա դարձել է մի տեսակ հասարակական դործունեություն։ Բայց այդ նշանակում է, վոր աշխատանքային կարգապահությունն էլ ՍՍՀՄ պայմաններում դադարել է անձնական, մասնավոր դործ լինելուց, այլ դարձել է խորապես հասարակական նշանակություն հարց։ Կապիտալիզմը աշխատանքի կարգապահությունը պահպանում է սովի սպառնալիքով։ Ով չի ցանկանում աշխատել կապիտալիստի համար, նա կարող է լիապես «ազատ կերպով» սովից ստակել։ Հենց դրանումն է բուրժուական տիրահոգակ «աշխատանքի ազատությունը»։ Ասենք, արդի ֆաշիստական յերկրներում լիկվիդացիայի յե յենթարկված աշխատանքի նաև այս «ազատությունը»։ Գերմանիայում, որինակ, պրոլետարիատը փաստորեն մատնված է ճորտատիրական ստրկության։ Այնտեղ ամեն մի պրոլետար պարտավոր է կատարել այն աշխատանքը, վորը նրան հրամցնում են ֆաշիստական չինովնիկները, և այն տաժանակիր պայմաններում, վոր նրան թելադրում են ձեռնարկատերերը և նրանց հավատարիմ չները—ֆաշիստները։ Բայց և այնտեղ, վորտեղ դոյություն ունի բուրժուական «աշխատանքի ազատությունը», բանվորական մասսաների համար աշխատանքային կարգապահությունը վոչ միայն խորապես ստար է, այլև խորապես թշնամական է, վորովհետև դա—

1. Յես խնդում եմ—

այդ—

իմ աշխատանքն է,

վոր հորդում է

դեպ աշխատանքը

իմ հանրապետության։

աշխատանքի կապիտալիստական կարգապահությունն է, չհաղործողների համար կատարվող աշխատանքի կարգապահություն։

Հայտնի յե, թե ինչպիսի միջոցներով է պահպանվում աշխատանքի կապիտալիստական կարգապահությունը։ Այդ մասին դեռ հիշում է ՍՍՀՄ բանվոր դասակարգի ավագ սերունդը,—այն իսկ սերունդը, վորին վիճակվեց յր մեջքի վրա կրել կապիտալիստների կեղեքումը։ Մոտիկ անցյալում Գորկու ստախանովական—բեռնողները, վորոնց աշխատանքը զինված է ամենակատարելագործված մեխանիզմներով, հիշում եյին, թե ինչպես մինչհեղափոխական ժամանակ «Ручь» շոգենավի տերը բեռնողներին չեր ուղում տալ ամենահատարակ ինվենտարը՝ տաչկան (ձեռնասայակ)։ «Յերես կառնեն»,—ասում էր նա։ Գերմարդկային ծանր աշխատանքը պետք է բանվորի վրա ներդործեր մինչ բթացման ատտիճանը, դարձնելով նրան կապիտալիստների ձեռքերում անկամք մեքենա։

Այդ իսկ նպատակն է հետապնդում բուրժուազիան նաև ամենաառաջավոր յերկրներում։ Այնտեղ, իհարկե, անմտածելի յե հրաժարվել մեխանիզացիայից։ Բայց կապիտալիզմը հնարում է ուրիշ միջոցներ, վորոնք պակաս ներդործուն չեն։ Այսպես, ԱՄՆ-ում նորեքս համընդհանուր ուշադրություն դրավեց մի չենք, վորը կառուցել էր Սերչի դրություն դրավեց մի չենք, վորը կառուցել էր Սերչի Շոկոլադային կորպորացիան։ Այդ չենքը բոլորովին գուրկ է սրտուհաններից. այնտեղ աշխատող մարդիկ զրկված են բնական լույսից և ուրի հոսանքից։ Մեքենաներն են ամբողջ տարվա ընթացքում կարգավորում լուսավորությունը, ջեռուցումը (отопление) ու վենտիլացիան։ Ձեռնարկության տերերը գտնում են, վոր սրտուհանը դրավում է աշխատողի ուշադրությունը։ Լուսամուտադուրկ չենքը, բայց նրանց հաչիվների, պետք է հնարավորություն տա ուժեղ կերպով բարձրացնելու աշխատանքի արտադրողականությունը։ Այդ չենքում դրաված մարդիկ պետք է վերածվեն հնազանդ, կամադուրկ ու անխոհ ավտոմատների։

Բուրժուական յերկրներում չատ ձեռնարկությունների

գարդարաններին հայտարարութիւններ են աչքի ընկնում, վորոնք հաղորդում են, թե 40, 35, իսկ յերբեմն եւ 30 տարեկանից բարձր անձեր աշխատանքի չեն ընդունւում: Բանվորը, վորը զժրատութիւն եւ ունեցել վաղ սպիտակեալ, ստիպւած եւ մազերը ներկել—այլապէս նրան փողոց կշարժուեն, իրրե հյութաքամ կիտրոն: Ֆորդի եւ Ամերիկայում ու Յեւրոպայում նրա բազմաթիւ հետեւողների ձեռնարկութիւններում բանւորը 5—6 տարի յե ողտադործւում, վորից հետո դառնում եւ կիսահաշմանդամ: Դուրս չարտւած բանւորներին փոխարեն անընդհատ աշխատանք փնտրողներին նոր հոսանք եւ ուղղւում: Այդ մասին հոգում են կապիտալիզմի որոնքները, այդ յերաշխայնորում եւ գործադուրկների բազմաթիւ տեսակից բանակը: Այդպիսի դաժան ու դարանալին մեթոդներով եւ իրագործւում կապիտալիզմի որով աշխատանքի կարգապահութիւնը:

Այլ եւ բանը սոցիալիզմի որով: Աշխատանքի իրավունքը, ինչպէս նաեւ մարդու իրական այլ իրավունքները, հաստատապէս մտել են խորհրդային ժողովրդի կյանքի ու կենցաղի մեջ: Ստալինյան Սահմանադրութիւնը վոչ միայն հռչակում եւ աշխատանքի իրավունքը, այլեւ ապահովում եւ այդ իրավունքի իրացումը (ռեալիզացիան) գործադրութեան, ճշմարտման եւ այլ անհեթեթութիւնների վոչնչացման միջոցով, վորոնք կապիտալիզմի որով անխուսափելի յեն:

Սոցիալիստական հասարակութեան մեջ աշխատանքի անհրաժեշտ կարգապահութեան ստեղծումը եւ պահպանումը բոլոր աշխատավորների իրենց հարապատ, սրտին մոտ գործն եւ: Վորովհետեւ այդ կարգապահութիւնը կառուցւում եւ արտադրութեան նկատմամբ մասնաների դիտակցական, տիրախնամ (хозяйском) վերաբերմունքի վրա: Այդպիսի պայմաններում, յերբ արմատախիլ եւ արված մարդու կողմից մարդու շահագործումը, յերբ հասարակութեան անսպասան հիմունքն եւ արտադրութեան միջոցների հասարակական սեփականութիւնը, յերբ ամեն մի ազնիւ աշխատողի սուղի բացւած են ազատ, ստեղծագործական աշխատանքի

վոչնչով չսահմանափակւող հեռանկարներ, բոլոր ընդունակութիւնների ու ձիրքերի զարգացման հեռանկարներ, աշխատանքի կարգապահութիւնը չի կարող մասնավոր գործ լինել, նա հանդիսանում եւ հասարակական գործ:

Ահա թե ինչու ամբողջ խորհրդային ժողովուրդը պահանջում եւ վճռական պայքար տանել չվորդների, գործալիքների, լողերի դեմ: Աշխատանքի սոցիալիստական կարգապահութիւնը խախտող մարդիկ խախտում են սոցիալիզմի հիմնական «Ով չի աշխատում, նա չի ուտում» որոնքը: Նրանք այս կամ այն կերպ վեր են ածւում պարագիտների, վորոնք ապրում են ԽՍՀՄ բանւոր դասակարգի, գյուղացիութեան, ինտելիգենցիայի ճշող մեծամասնութիւնը կազմող բարեխիղճ, անձնազոհ աշխատողների հաշիւին: Լողերն ու դատարկաչըլիկներն աշխատում են ապրել պետութեան հաշիւին, ժողովրդի հաշիւին: Նրանց պարագլխիցմը նախնեցնում եւ ազնիւ աշխատողների անձնակեր աշխատանքի արգասավորութիւնը: Ներողամտութիւնն այդ տարրերի նկատմամբ չի կարող բոլոր ազնիւ աշխատողների վրդովմունքը չառաջացնել:

Հայտնի յե, վոր աշխատանքային կարգապահութեան կազմալուծումը, չվորդներին, դատարկաչըլիկներին, ձրիակներներին բարեխիղճ ու անձնազոհ աշխատողների հաշիւին խրախուսելը Ֆաշիզմի տրոցկիստական—բուխարինական վնասարարների, դիվերսանտների ու լրտեսների թշնամական աշխատանքի սիրած մեթոդներից մեկն եւ:

Յորհրդային Միութեան մեջ աշխատավորներն աշխատում են վոչ թե կապիտալիստների համար, այլ իրենց համար, իրենց սոցիալիստական պետութեան համար, ի բարօրութիւնը ամբողջ ժողովրդի: Բանւորներն եւ ծառայողների ճշող մեծամասնութիւնն ազնիւորեն ու բարեխիղճ աշխատում եւ ձեռնարկութիւններում, տրանսպորտում, հիմնարկներում, գոյացրերնով դիտակցական վերաբերմունք դնել աշխատանքը, տալով հարվածախութեան ու աշխատանքային արիւթեան որինակներ, ամրապնդելով հայրենիքի հզորութիւնը եւ պաշտպանունակութիւնը:

Բայց ազնիվ և բարեխղճ աշխատողների կողմին դեռ
կան առանձին անգիտակից, հետամնաց կամ անբարեխղճ
մարդիկ՝ չվոդներ, լողեր, գործալիքներ և գուրդներ:

Այդ մարդիկ իրենց անբարեխղճ աշխատանքով, գործալիքումներով, աշխատանքից ուշանալով, աշխատանքի ժամանակ ձեռնարկության մեջ աննպատակ թափառելով և ներքին աշխատանքային կարգի կանոններին այլ խախտումներով, այլ հաճախակի ինքնադուլս կերպով մեկ ձեռնարկությունից մյուսն անցնելով, քայքայում են աշխատանքի կարգապահությունը, մեծ վնաս են հասցնում արդյունաբերությանը, արանսպորտին և ամբողջ ժողովրդական անտե-
սությանը¹:

Շատ տասնամյակներ առաջ Մարքսը գրել է. «Հասարակությանը ինչքան քիչ ժամանակ է պահանջվում ցորենի, անասունների և այլնի արտադրության համար, այնքան ավելի շատ է ժամանակ չահում նա ուրիշ, մատերիալ կամ հագեցված, արտադրության համար: Ինչպես առանձին ինդիվիդուալ համար, այնպես էլ ամբողջ հասարակության համար նրա դարգացման, նրա սպառման ու նրա գործունեությունների բազմակողմանիությունը կախված է ժամանակի խնայողությունից: Վերջին հաջով ժամանակի եկոնոմիային է հանդուս ամբողջ եկոնոմիան»:

Այդ խոսքերը լրիվ չափով վերաբերում են սոցիալիստական հասարակությանը: Մեր յերկրում՝ հաղթանակած սոցիալիզմի յերկրում—աշխարհում ամենակարճ բանվորական որն է: Այնտեղ, վորտեղ դեռ քառասուն տարի առաջ իենինը հավաստել եր (констатировал) 19 և 18-ժամյա բանվորական որվա առկայությունը, այժմ բանվոր դասակարգի ճնշող մասսան ունի 7-ժամյա բանվորական որ, իսկ 8 ժամից ավելի յերկարատև աշխատանքային որ վոչ մի տեղ հիշողության մեջ անդամ չկա:

1 «Աշխատանքային կարգապահությունը կարգավորելու, պետական սոցիալական պահովագրության պրակտիկան բարելավելու և այդ գործում չարաչառումների դեմ պայքարելու միջոցառումների մասին» ԽՍՀՄ Ժողկոմխորհի, Համկ(բ) Կուս. Կենտկոմի և ՀԱՄԿԽ-ի վորդ-
չումից:

Այստեղից պարզ է, թե ինչպիսի նշանակություն ունի մեր՝ աշխարհում ամենակարճ բանվորական որվա լիարեո-
նումը: Մեր յերկրի բոլոր ազնիվ աշխատողները բացարձակ կերպով անհանդուրժելի ու անթույլատրելի յեն համարում այնպիսի դրությունը, յերբմոլի (завзятые) լողերը իդուր տեղը վատնում են բանվորական որվա 2—3 ժամ, յորհրդային ժողովրդին վնաս հասցնելով, վորը տարեկան միլիոնավոր բանվորական որեր ու միլիոնավոր ուրբլիներ են կաղմում:

«Պետությունը պահանջում է և բանվոր դասակարգը պաշտպանում է այդ պահանջը, վորպեսզի բանվորական որվա՝ որենքով սահմանված տեղությունը պահպանվի ստույգ կերպով և առանց վորեն խախտման, վորպեսզի այնտեղ, վորտեղ սահմանված է ութժամյա, յոթժամյա կամ վեցժամյա բանվորական որ, աշխատանքը կատարվի որենքի համաձայն լրիվ ութը, յոթը և վեց ժամ»:

Սոցիալիստական աշխատանքի անհողողող որենքն է՝ աշխատել բարեխղճորեն, արտադրողարար շարունակ 8, 7 և 6 ժամը: Այդ որենքի պահպանումը պահանջվում է հասնելու ժամանակի այն եկոնոմիային, վորի մասին գրում եր Մարքսը,— ամբողջ հասարակության համար կատարել ժամանակի եկոնոմիա, վորը հանդիսանում է «նրա դարգացման, նրա սպառման և նրա գործունեությունների համակողմանիությունից» աղբյուրը: Այդ որենքը խախտելը վնաս է հասցնում ժողովրդի հարազատ շահերին, վորովհետե այն նշանակում է յերկրին պարտը մնալ վորոշ քանակությամբ գործվածքներ, կոշիկներ, մետաղներ և այլն,—մի յոսքով, այն բոլոր առարկաները, վորոնք անհրաժեշտ են աշխատավոր մասսաների նյութական ու կուլտուրական բարեկեցության անշեղ բարձրացման համար:

Թե վորքան մեծ են գոփոդների, լողերի, չվոդների, արտադրության չարամիտ կաղմալուծիչների պատճառած կորուստներն ու վնասները, կարող են ցույց տալ միքանի որինակներ:

Մոսկվայի Ձերժինսկու անվան Տրյոխգորնայա մանուֆակտուրայի գերեկտոր ընկ. Շչեգոլևիլը «Պրավդա»-յի եջերում հաղորդեց, թե տեքստիլ այդ հոր ձեռնարկությունը գործալքումների ու աշխատանքային կարգապահության այլ խախտումների շնորհիվ 1938 թ. ընթացքում յերկրին պարտ մնաց 6 միլիոն մետր զանազան տեսակի գործվածքներ։ Ուրիշ խոսքով, 600 հազար մարդ լրացուցիչ կերպով կկարողանային գնել 10-ափան մետր գործվածք, յեթե ինչպես պետք է պայքար մղվեր գործալքների, չվողների, արտադրական կարգապահությունը խախտողների դեմ միայն մեկ ձեռնարկության մեջ։

«Մեր գործարանում մեծ են հստակությունն ու գործալքումները։ Դրա հետևանքով մենք յերկրին պարտք մնացինք այս տարվա 11 ամսում 18.672 հազար ուրբու գյուղատնտեսական մեքենաներ», — ասված է Ռոստով-Դոնի վրայի «Красный Аксай» գործարանի 1300 բանվորների, ծառայողների, ինժեներների ու տեխնիկների միտինգի բանաձևում։

Վերխնետսկու գործարանի գերեկտոր ընկ Շչերբախովը «Պրավդա»-յում գրել է, թե նույնիսկ այն՝ մոտավոր հաշիվներով կատարված վնասը, վորը արտադրությանը հասցնում են գործալքներն ու ավարխատուները (аварийщики), խոսում է տարեկան 9—10 միլիոն ուրբու հասնող գումարի կորուստների մասին։

Մոսկվայի «Մերա ի Մոլոտ» գործարանի գերեկտոր, ՌԽՖՍՀ Գերադույն խորհրդի դեպուտատ ընկ. Իլյինը «Իզվեստիա»-յում գրում էր, թե 1938 թ. 11 ամսում գործարանի բանվորների կազմը փոխվել է մի յերրորդով, ինժեներա-տեխնիկական կազմը՝ մեկ քառորդով։ Հեռացվածների ու իրենց ցանկությամբ հեռացածների ճնշող մեծամասնությունը գործարանում աշխատել է մի տարուց պակաս։ Հեշտ է հասկանալ, թե կադրերի այդպիսի հստակությունը արտադրությանը ինչպիսի վնաս է հասցնում։ Այն հասցնում է արտադրական ծրագրերի թերակատարման, պրոդուկցիայի թերատաքի։

Պրոդուկտների—գործվածքների, յերկաթ, քարածուխ ու անդրի առարկաներ—վորոշ մասսայի թերատաքը (недода-ча) վնաս է հասցնում խորհրդային ժողովրդի շահերին, մեր սոցիալիստական հայրենիքի շահերին, վորովհետև յերկրի բոլոր հարստությունները, այն ամենը, ինչ արտադրվում է ԽՍՀՄ ֆաբրիկաներում ու գործարաններում, չախտանքում ու հանքերում, պատկանում է խորհրդային ժողովրդին և ուրիշ վոչ վոքի։ Դրա համար էլ ԽՍՀՄ աշխատավորները հսկայական գոհունակությամբ, լիակատար հավանությամբ դիմավորեցին կուսակցության ու կառավարության վորոշումները չվողների, լողերի, արտադրության կազմալուծիչների դեմ մղվող պայքարն ու թեղադնելու մասին։ Մասսաների լիակատար հավանությանն են արժանանում այն միջոցները, վորոնք ապահովում են աշխատանքային կարգապահության իսկական ամրապնդումը. գործալքներին հեռացնելը, սոցիալական ապահովագրության ոժանդակության վճարման, հանդստյան տների ու կուրորանների ուղեգրերի բաշխման մեջ յեղած հավասարեցման վոչնչացումը, աշխատանքից ուշանալու, աշխատանքի ժամանակ թրև դալու համար տույժեր մտցնելը, չվողներին գործարանային բնակարաններից վտարելը։

Արդեն նոր տարում աշխատանքի առաջին օրերը ցույց տվին աշխատանքային կարգապահության շեշտակի բարձրացում, ամենուրեք, վորտեղ բանվորների ու ծառայողների լայն մասսաներին բավականաչափ պարզարանված էր կուսակցության ու կառավարության միջոցառումների նշանակությունը։ Այսպես, ընկ. Շիլովը, Մոսկվայի Մ. Մ. Կիրովի անվան «Դինամո» գործարանի տեխնիկական գերեկտորը, «Իզվեստիա»-յի եջերում հաղորդում է, վոր հունվարի առաջին յերեք օրերին ամբողջ գործարանում վոչ մի գործալքում չի յեղել։ Այդ նույնն է հաղորդում Պետրանկի Կիևի քաղաքային դրասնյայի կառավարիչը, վորտեղ աշխատում են 630 մարդ։ Մոսկվայի Ստալինի անվան ավտոգործարանի ձուլարանի №3 ցեխում, վորտեղ աշխատում են 1400 մարդ, առաջ, իրբև կանոն, հանգստի օրից հետո մեծ

քանակութեամբ ուշացողներ եյին լինում: Դրա հետևանքով ամբողջ ցեխն աշխատանքը սահմանված ժամանակից 10—15 րոպե ուշ եր սկսում: Հունվարի 2-ին գրեթե բոլոր բանվորներն ու ինժեներա-տեխնիկական աշխատողներն աշխատանքի յեկան իր ժամանակին: Նման որինակներ կարելի չեք ել ավելի բերել:

Սակայն, հասկանալի չե, վոր արտադրութեան մեջ, աշխատանքային կարգապահութեան ասպարեղում բոլշևիկյան կարգ սահմանելը չի կարող իրադրծվել ինքնահոսով, առանց այդ կարգապահութեանը խախտողները և նրանց հովանավորները դեմ համառ ու հաստատուն պայքար մղելու: ԽՍՀՄ Ժողկոմխորհի, Համկ(բ)Կ Կենտկոմի ու ՀԱՄԿԽ-ի «Աշխատանքային կարգապահութեանը կարգավորելու, պետական սոցիալական արհեստագործութեան պրակտիկան բարելավելու և այդ գործում չարաչառմաների դեմ պայքարելու միջոցառումների մասին» յեղած վորոշման հաստատակամ ու անշեղ կատարում, բոլոր նրանց վճռական մեղկացում, ովքեր խուսափում են կուսակցութեան ու կառավարութեան այդ կարևորագոյն դիրեկտիվը կենսագործելուց—այս ե աշխատանքային կարգապահութեան բարձրացման, խորհրդային ձեռնարկութեաններում ու հիմնարկութեաններում աշխատանքի սոցիալիստական իսկական արտադրողականութեան բարձրացման բնագավառում հետագա հաղթանակների հասնելու հիմնական պայմանը:

Խորհրդային իշխանութեան առաջին տարիներին Լենինը մասնաշնչում եր, վոր աշխատանքի նոր կարգապահութեան դասախարակութեանը, մարդկանց միջև հասարակական կապերի նոր ձևերի, մարդկանց աշխատանքի մեջ գրավելու նոր յեղանակների (պրիտմների) ստեղծումը յերկար տարիների ու տասնամյակների գործ ե: Այն որվանից անցել ե միայն յերկու տասնամյակ: Բայց այդ կողմից ինչպիսի՞ վիթխարի աշխատանք ե կատարված, ինչպիսի՞ վիթխարի ուղի յե անցկացվել:

Սոցիալիստական աշխատանքի ամենահաղթանակող ուժն ամբողջ աշխարհում սոցիալիզմի բարեկամների սրտերը

լցնում ե հաստատուն վստահութեամբ, իսկ նրա թշնամիներին գցում ե սարսափի ու չփոթութեան մեջ:

Ամենալայն մասսաների համար աշխատանքն արդեն հաստատուն կերպով հերոսութեան գործ, արիութեան գործ ե դարձել: Սերը իր սոցիալիստական հայրենիքի հանդեպ, սերը խորհրդային ժողովրդի հանդեպ արտահայտվում ե աշխատանքային հերոսութեան ու անձնագործութեան իսկական մեծագործութեանների մեջ: Ահել ե մի սերունդ, վորը յերեք չի գիտեցել կապիտալիստական կատորգայի (տաժանքի) սարսափները, մի սերունդ, վորն իր կյանքի հենց առաջին քայլերից սկսած կապված ե սոցիալիստական կարգի հետ:

1920 թվին Լենինը գրում եր. «Մենք աշխատելու յենք, վորպեսզի բնաջնջենք այն անիծյալ կանոնը, թե «յուրաքանչյուրն իր համար, միայն ասոված բոլորի համար», վորպեսզի բնաջնջենք այն սովորութեանը, վորն աշխատանքը համարում ե միայն պարհակ ու որինաչափ ե համարում միայն վերոջ նորմայով վարձատրված աշխատանքը: Մենք աշխատելու յենք, վորպեսզի մասսաների դիտակցութեան մեջ արմատավորենք (внедрить) այն սովորութեանը, ամենուրյա այն կանոնը, թե «բոլորը մեկի համար, մեկը բոլորի համար», այն կանոնը, թե «յուրաքանչյուրն ըստ իր ընդունակութեանների, յուրաքանչյուրին ըստ իր պահանջմունքների», վորպեսզի կոմունիստական աշխատանքի մեջ աստիճանաբար, քայց անշեղ կերպով կոմունիստական կարգապահութեան մտցնենք... Մենք կհասնենք կոմունիստական աշխատանքի հաղթանակին»:

Կոմունիստական աշխատանքի հաղթանակի ուղին ընկած ե աշխատանքի սոցիալիստական կարգապահութեանը ամեն կերպ ամրաշենլու միջով:

Թարգմ. Ռ. Փարսուղյան
Հայերեն թարգմանության խմբագիր Վ. Փինաչյան
Սրբագրիչ Հ. Մանվելյան
Գոնարու սրբագրիչ Լ. Արսվյան

Գլավիտի լիազոր № Կ-2484, հրատ № 662,
Պատվեր № 58, տիրած 2.500
Թղթի չափեր $59 \times 85 \frac{1}{16}$ (32,500 տպ. նիշ 1 ապ.
մամուլում) $2 \frac{1}{4}$ տպ. մամուլ, $1 \frac{1}{8}$ թերթ թուղթ
Հանձնված է արտադրության 8/III 1939 թ.
Ստորագրված է տպագրելու 29/III 1939 թ.
Գինը 40 Լ.

Պետհրատ—Բաղարական գրականության
հրատարակչության տպարան,
Ֆեբևան, Ալլանվերդյան № 65

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0192804

102
ЧРББ 40 Ч.

А. ЛЕОНТЬЕВ

СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ
ДИСЦИПЛИНА ТРУДА

Армгиз—Издательство полит. литературы
Ереван, 1939